

**ZERO
GEOGRAPHIC
ΤΕΥΧΟΣ
27**

ΑΝΟΙΞΗ 2020

Το ZERO GEOGRAPHIC είναι ένα περιοδικό δρόμου (fanzine), που διανέμεται χωρίς αντίτιμο και συντάσσεται από την ομάδα του ZAM (Zero Artistic Movement). Η θεματολογία του περιοδικού ακολουθεί την παράδοση της επαναστατικής γεωγραφίας λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχει μια γραμμή που συνδέει το έργο των αναρχικών γεωγράφων Κροπότκιν και Ρεκλό με τη ψυχογεωγραφία των Καταστασιακών, τις θεωρίες εξάρτησης, τον Harvey και τέλος με τη σημερινή μηδενιστική γεωγραφία της εποχής του ολοκληρωτικού καπιταλισμού.

Το ZAM αποτελεί μια κίνηση με σκοπό την ρήξη με τις καπιταλιστικές φόρμες που καθορίζουν την καλλιτεχνική έκφραση εδώ και πολλά χρόνια. Η εμπορευματοποίηση της καλλιτεχνικής έκφρασης βρίσκει αντίθετους όλους όσους έχουν κατά καιρούς συμμετάσχει στην ομάδα του ZAM.

Με το παρόν τεύχος κλείνουμε 9 χρόνια. Ήταν άνοιξη του 2010 όταν ξεκίνησε αυτή η προσπάθεια

Θέματα αυτού του τεύχους :

1. ΤΕΧΝΗ, ΓΗΠΕΔΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ. ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ “ΜΑΧΗΤΕΣ” ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ
2. ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ...

ΤΕΧΝΗ, ΓΗΠΕΔΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ. ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ “ΜΑΧΗΤΕΣ” ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ

Είναι η χρονιά του 1991 και η Γιουγκοσλαβία φλέγεται. Το πολυεθνικό κομμουνιστικό κράτος που δημιουργήθηκε μετά το τέλος του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου διαλύεται. Οι περισσότερες δημοκρατίες του (με πρώτη τη Σλοβενία) κήρυξαν ανεξαρτησία από τη Γιουγκοσλαβία. Αρχικά, ο Γιουγκοσλαβικός Λαϊκός Στρατός (JNA) προσπάθησε να διατηρήσει την ενότητα ολόκληρης της χώρας αλλά απέτυχε. Επίσης από του JNA φύγανε οι Σλοβένοι οι Κροάτες οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου, οι Βόσνιοι και οι βόρειοι Μακεδόνες. Ότι απέμεινε δηλαδή ο σερβικός στρατός προσπάθησε στη συνέχεια να αποσπάσει από την Κροατία και τη Βοσνία εδάφη στα οποία κατοικούσαν πληθυσμοί σέρβικης καταγωγής. Οι συγκρούσεις στη συνέχεια επεκτάθηκαν στο Κόσσοβο αλλά και στη Μακεδονία. Το παγκόσμιο σοκ από την πρωτοφανή γενικευμένη σφαγή στο κέντρο της «πολιτισμένης» Ευρώπη ήταν τεράστιο. Η σύγκρουση έληξε το 2001 με 140,000 νεκρούς.

Η διεθνοποίηση της κρίσης έκανα γνωστό (έστω και επιφανειακά) τον πολιτισμό της Γιουγκοσλαβίας καθώς τότε έγινε μόδα παγκοσμίως η γιουγκοσλαβική τέχνη. Καλλιτέχνες όπως ο Μπρέγκοβιτς και ο Κουστορίτσα έγιναν διεθνής σταρ μαζί με αρκετούς άλλους. Ήταν μια πολιτισμική παράπλευρη συνέπεια του πολέμου.

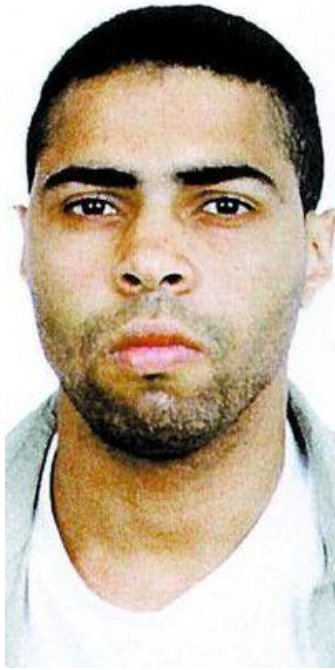
Η Yugoslavia δεν ήταν τμήμα του ανατολικού μπλοκ και αν κομμουνιστικό κράτος ακολούθησε πολιτική ανεξάρτητη από την ΕΣΣΔ. Η επίδραση της ροκ κουλτούρας αλλά και της υποκουλτούρας (πανκ, Industrial, New wave κλπ) ήταν μεγαλύτερη εκεί από οπουδήποτε αλλού στο ανατολικό μπλοκ όπου αντιμετωπιζόταν γενικά με καχυποψία σαν καπιταλιστικό προϊόν και μέσο πολιτισμικής ιμπεριαλιστικής προπαγάνδας. Αντίθετα τα γιουγκοσλαβικά ΜΜΕ στήριξαν και προώθησαν το ροκ.

Το ροκ υποστηρίχθηκε σχετικά από τις κομμουνιστικές αρχές ενώ και στίχοι επικριτικοί για την κομμουνιστική ηγεσία ήταν συχνά ανεκτοί. Το ίδιο μπορούμε να πούμε για τα γκρουπ του πανκ, New wave αλλά και του βιομηχανικού ήχου. Πχ συχνά οι αρχές διοργάνωναν συναυλίες και φεστιβάλ. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα κινήματα του φουτουρισμού, ντανταϊσμού, σουρεαλισμού κλπ εδώ στην Ελλάδα μάλλον άγνωστα στο ευρύ κοινό εκεί ήταν βασικό συστατικό της πολιτισμικής κληρονομιάς του κομμουνιστικού κράτους. Αυτές οι πολιτισμικές γνώσεις των νέων συνδυάστηκαν με την δυτική ροκ και underground κουλτούρα ενώ προστέθηκαν από κάποια γκρουπ και παραδοσιακά στοιχεία (όπως πχ ορθόδοξη μουσική) στην εκρηκτική μίξη αυτού που τελικά ονομάστηκε με το γενικό όρο Yugorock που πριν διαλυθεί η Γιουγκοσλαβία αποτελούσε την πιο δημοφιλή μουσική όλου του ανατολικού μπλοκ. Ιδιαίτερη δύναμη είχε και ο Γιουγκοσλαβικός κινηματογράφος που είχε δεχθεί επίσης την επίδραση του δυτικού κινηματογράφου.

Επιστρέφοντας στην πολεμική σύγκρουση τελικά οι Σέρβοι ηττήθηκαν στην Κροατία ενώ ο πόλεμος στη Βοσνία έληξε «ισόπαλα» (με διχοτόμηση Βοσνίας-Ερζεγοβίνης σε Ομοσπονδία Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και Σερβικής Δημοκρατίας) με παρέμβαση και των ΗΠΑ και όταν οι μέχρι τότε εχθροί Βόσνιοι μουσουλμάνοι και Κροάτες συμμάχησαν ενάντια στους Σερβοβόσνιους. Από πλευράς Σέρβων το βάρος της σύγκρουσης επωμίστηκαν κυρίως οι Σερβοβόσνιοι και Σερβοκροάτες. Μετά την ήττα στην Κροατία περίπου 300000 Σερβοκροάτες κατέφυγαν πρόσφυγες στη Σερβία. Τόσο Σέρβοι όσο και Κροάτες κατηγορήθηκαν για εγκλήματα πολέμου. Η Σερβία βομβαρδίστηκε από το NATO το 1999 στη διάρκεια των συγκρούσεων στο Κόσοβο.

Έχω διαβάσει αρκετές μελέτες για το ρόλο διάφορων ομάδων (και γι' αυτό δε θα επεκταθούμε σε αυτές τις ομάδες στο παρών άρθρο) στον πόλεμο, όπως οι χούλιγκαν και οι ξένοι εθελοντές. Αυτοί θα λέγαμε ότι ήταν περιέργοι «μαχητές» για τα δεδομένα της μέχρι τότε καταγεγραμμένης στρατιωτικής ιστορίας. Η πρώτη περίπτωση έχει την τιμητική της στην ελληνική βιβλιογραφία και ειδικά αυτοί που στελέχωναν τις «**τίγρεις του Αρκάν**» μίας εθνικιστικής οργάνωσης που τα μέλη της προήλθαν κυρίως από σέρβους χούλιγκαν. Στη δεύτερη κατηγορία είχαμε μια διεθνοποίηση της σύγκρουσης καθώς πχ Ρώσοι και Έλληνες εθνικιστές πολέμησαν στο πλευρό των σέρβων, Άραβες μουσουλμάνοι (και η Αλ Κάιντα) στο πλευρό των Βόσνιων, νεοναζί ευρωπαίοι στο πλευρό των Κροατών κλπ. Μάλιστα κάτι που δεν είναι γνωστό είναι η περίπτωση του νέγρου νεοναζί (!) από τη Σουηδία που πολέμησε στο πλευρό των Κροατών και καταδικάστηκε .

Μιλάμε για τον **Jackie Banny Arklöv** ο οποίος παρότι η μάνα του ήταν Λιβεριανή και αυτός όχι και τόσο άσπρος πολέμησε με ιδιαίτερο φανατισμό και συμμετείχε σε βασανιστήρια σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στη Βοσνία. Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε τη κόσμος μαζεύτηκε εκεί και γιατί πήρε τέτοια έκταση η ανθρωποσοφαγή...

Ο άμιος Jackie Banny Arklöv...

Τέλος ακροδεξιοί με καταγωγή τη Γιουγκοσλαβία πολέμησαν σε όλες τις πλευρές κυρίως σε παραστρατιωτικές οργανώσεις. Τέτοια περίπτωση είναι οι **Croatian Defence Forces (CDF)** που θεωρούσαν ότι ήταν συνεχιστές των φασιστών Ουστάσι, της κροατικής φασιστικής οργάνωσης που συνεργάστηκε με το Χίτλερ. Όπως ήταν φυσικό οι «Τίγρεις του Αρκάν» είχαν πρότυπο την ακροδεξιά οργάνωση των Τσέτνικ που ήταν σέρβοι βασιλικοί και εθνικιστές που δράσανε το β παγκ. Πόλεμο. Όλοι οι παραπάνω. Και οι CDF και οι τίγρεις διέπραξαν αρκετά εγκλήματα πολέμου.

Τι έκαναν όμως οι καλλιτέχνες στον πόλεμο. Ποιος ο ρόλος τους? Αυτό είναι ένα θέμα που πιστεύω ότι αξίζει περαιτέρω διερεύνηση.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

Οι περισσότεροι ροκ καλλιτέχνες στράφηκαν ενάντια στον πόλεμο και τον εθνικισμό και συχνά απαγορεύτηκαν από τα κυρίαρχα μέσα (πχ **Rimtutituki** ένα «super group» που δημιουργήθηκε από μέλη γνωστών σέρβικων rock group σαν αντιπολεμικό project). Στη Σερβία πολλοί πανκς που μείνανε πιστοί στα πιστεύω τους ξυλοκοπήθηκαν από σέρβους φασίστες. Πολλοί αρνήθηκαν να υπηρετήσουν ενώ άλλοι λιποτάκτησαν. Αναφέρω ενδεικτικά τον Σέρβο ποιητή και πανκ μουσικό, το ντανταιστή **Bada Dada** που προήλθε από την πανκ σκηνή του Νοβι Σαντ και που προκειμένου να μην πολεμήσει έφυγε και έζησε το υπόλοιπο της ζωής του στην Ουγγαρία (απεβίωσε το 2004).

Γενικά υπάρχει μία τάση να παρουσιάζονται σήμερα στο σύνολο τους οι Σέρβοι σαν εθνικιστές και πολεμοκάπηλοι. Κάτι τέτοιο δεν έχει σχέση με την αλήθεια όπως είδαμε. Τα ίδια περίπου έγιναν και στη Σλοβενία και την Κροατία. Παντού υπήρχαν φωνές πολιτικές και πολιτισμικές ενάντια στους πολεμοκάπηλους «πατριώτες».

Έτσι ένα άλλο αντιπολεμικό παράδειγμα είναι η συλλογή "The Best of Rock za Hrvatsku" (Rock for Croatia) ,ενώ και οι Industrial πονέροι **Laibach** κυκλοφόρησαν το 1994 το αντιπολεμικό άλμπουμ με διασκευές ξένων αντιπολεμικών τραγουδιών και τον προφανώς ειρωνικό τίτλο «NATO».

Το ροκ συνέχιζε να υπάρχει και στο υπό πολιορκία Σεράγεβο (στα υπόγεια βέβαια) όπου εμφανίστηκε για να εμψυχώσει το δύστυχο κόσμο (13000 περίπου κάτοικοι πέθαναν στη διάρκεια της πολιορκίας από τις σερβοβοσνιακές δυνάμεις) και ο τραγουδιστής των Iron Maiden **Bruce Dickinson**.

Σεράγεβο συναυλία Dickinson .Μια εικόνα χίλιες λέξεις...

Όμως η πικρή αλήθεια είναι ότι δε ήταν λίγοι αυτοί που έγιναν εθνικιστές. Πολέμησαν πολιτισμικά μέσω της τέχνης τους εχθρούς αλλά και κάποιοι πολέμησαν και κυριολεκτικά. Ακόμα και πανκς...ειδικότερα στην Κροατία. Κάποιοι κάνανε live για να εμψυχώσουν τον κροατικό στρατό, άλλοι πήρανε όμως και τα όπλα. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο **Satan Panonski**, punk ποιητής δηλωμένος gay και αντιμιλιταριστής που πέθανε στον πόλεμο το 1992 έχοντας γίνει Κροάτης εθνικιστής. Ήταν μία φιγούρα που έμοιαζε με το θρυλικό Αμερικανό πανκ GG Allen. Όπως ο τελευταίος έσπαγε στη διάρκεια του live του μπουκάλια στο κεφάλι του. Πρόσφατα κυκλοφόρησε στην Ελλάδα ένα κομικ για τη ζωή του με τον τίτλο «Satan Panonski (Ο Σατανάς της Πανωνίας)» από το Θείο Τραγί.

Satan Panonski

Οι **Mizar** αποτελούν ένα καλά κρυμμένο μυστικό για το κοινό της Ελλάδας. Ενώ άλλοι γίνανε γνωστοί (Μπρέγκοβιτς και Iaibach) αυτοί εδώ είναι παντελώς άγνωστοι αν και ήταν πολύ δημοφιλής στη Γιουγκοσλαβία. Ο λόγος? Μα φυσικά γιατί η καταγωγή τους ήταν η Βόρεια Μακεδονία και υπήρξαν θιασώτες της αυτονομησης της δημοκρατίας τους, ενώ έχουν βγάλει και τραγουδι για τις διώξεις ομοεθνών τους από το ελληνικό κράτος στη διάρκεια του ελληνικού εμφυλίου. Από κάποιους βέβαια μπορεί να θεωρηθούν και εθνικιστές. Όπως και να έχει το 80 κυκλοφόρησαν κάποιους από τους καλύτερους gothic δίσκους διεθνώς (συνδυάζοντας gothic, post punk και ορθόδοξη χριστιανική μουσική με ανεπανάληπτο τρόπο). Κάποια μέλη τους με το γκρουπ Anastasia γράψανε τη μουσική για την ταινία Before the Rain που πήρε και Όσκαρ το 1994 και έγιναν παγκοσμίως γνωστοί. Όπως όμως προ είπα οι Mizar στην Ελλάδα φάγανε μάλλον απαγορευτικό για εμφανείς λόγους.

Οι **Riblja Čorba** αποτελούν το πιο δημοφιλή σέρβικο γκρουπ με μεγάλη καριέρα που ξεκινά από τα χρόνια της Γιουγκοσλαβίας. Με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας ο τραγουδιστής Đorđević έγινε ενεργός υποστηρικτής του σερβικού εθνικισμού. Με τη μπάντα Knjip Mindašari έγραψε το ειρωνικό τραγούδι "σύντροφε μου από το Ζαγκρεμπ", ως απάντηση στο φιλειρηνικό τραγούδι του Κροάτη Jura Stublić "σύντροφο μου από το Βελιγράδι". Αν και σέρβος εθνικιστής στράφηκε ενάντια στο Μιλόσεβιτς και κάποια τραγούδια του έγιναν ύμνοι στις διαδηλώσεις εναντίον του τελευταίου. Πάντως ενδεικτικού του μίσους εκείνων των καιρών είναι ότι στις 22 Δεκεμβρίου 1997, η μπάντα προσπάθησε να κάνει live στη Λιουμπλιάνα, ωστόσο, οι σλοβενικές αρχές αρνήθηκαν να εκδώσουν βίζα στα μέλη της μπάντας λόγω των πολιτικών δηλώσεων του Đorđević. Περισσότερο να πούμε ότι οι Riblja Čorba χάσανε τους οπαδούς τους στις άλλες δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας αλλά παραμένουν πολύ δημοφιλής στη Σερβία.

Ο **Κουστορίτσα** αποτελεί μία άλλη περίπτωση. Ξεκίνησε από το βοσνιακό underground της θρυλικής ομάδας των New Primitivism. Το όνομα προήλθε σαν σάτιρα στο κίνημα New romatism, και το σλοβενικό Neue Slowenische Kunst (**NSK**) όπου φτιάχτηκε το 1984 από τους Σλοβένους Laibach και κάποιες άλλες πολιτικοπολιτισμικές σλοβενικές ομάδες. Στον πολιτισμό «Kunst» των Σλοβένων οι Βόσνιοι αντέτασσαν ειρωνικά την βαρβαρότητα, καθώς οι πρώτοι (δεν εννοώ εδώ το κίνημα NSK αλλά μιλάω για γενικές εθνικές προκαταλήψεις) γενικά αντιμετώπιζαν τους τελευταίους σαν πρωτόγονους. Από το γκρουπ Bijelo Dugme που ανήκε στο New Primitivism ξεκίνησε την καριέρα του και ο Μπρέγκοβιτς. Ο Κουσταρίτσα λόγω ίσως και αυτού του background επέμενε ότι δεν είναι σερβοβόσνιος αλλά

Γιουγκοσλάβος. Όμως η αλήθεια για το μεγάλο αυτό σκηνοθέτη είναι ότι πάντα έκλεινε το μάτι στη Σερβία. Στο σε γενικές γραμμές αντιπολεμικό Underground, που χρηματοδοτήθηκε από τη σέρβικη τηλεόραση περιέχει έξυπνα φιλοσερβική προπαγάνδα.

Η αλήθεια είναι ότι όσο αφορά το σερβοβοσνιακό πόλεμο στην ταινία παρά τους αντιπολεμικούς τόνους οι Σερβοβόσνιοι και οι Βόσνιοι μουσουλμάνοι παρουσιάζονται εξίσου επιθετικοί, ενώ στην πραγματικότητα η σέρβικη πλευρά ήταν πολύ πιο επιθετική. Γενικά έχει δεχθεί πολύ κριτική για προπαγάνδα υπέρ των σερβοβοσνίων στον πόλεμο της Βοσνίας. Ο ίδιος δεν αποδέχεται την κριτική αυτή.

«Ο Σλόμπονταν Πράλιακ δεν είναι εγκληματίας πολέμου, απορρίπτω με περιφρόνηση την ετυμηγορία σας». Αυτά ήταν τα τελευταία λόγια του καταδικασμένου για εγκλήματα πολέμου Κροάτη της Βοσνίας στην αίθουσα του ΔΠΔ της Χάγης. Είναι 29 Νοεμβρίου του 2017. Αμέσως μετά έβγαλε από την τσέπη του ένα μικρό φιαλίδιο με δηλητήριο και το ήπιε σε ζωντανή σύνδεση σοκάροντας τους πάντες. Είχε προηγηθεί η ανακοίνωση της ετυμηγορίας που επιβεβαίωσε την καταδίκη του σε 20ετή κάθειρξη για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διαπράχθηκαν στη διάρκεια της κροατομουσουλμανικής σύγκρουσης (1993-1994) στο πλαίσιο του πολέμου στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (1992-1995). Ο Πράλιακ υπήρξε στο παρελθόν σκηνοθέτης και με το ξέσπασμα του πολέμου υπηρέτησε σε μονάδα στελεχωμένοι από καλλιτέχνες (!). Καταδικάστηκε γιατί διάταξε το βομβαρδισμό μιας μουσουλμανικής ιστορικής γέφυρας

Ο Σλόμπονταν Πράλιακ τη στιγμή της αυτοκτονίας

Πολλά ξένα γκρουπ εκείνα τα χρόνια του πολέμου έπαιζαν μουσική στη Γιουγκοσλαβία. Περιττό να πούμε ότι ελληνικά γκρουπ παίζανε στη Σερβία και όχι πάντα για αντιπολεμικούς λόγους αλλά για να δείξουν την αλληλεγγύη τους στους Σέρβους. Περιττό να περιγράψουμε εδώ τη φρενιτιδιά της σερβοελληνικής φιλίας που έπιασε τόσο τη δεξιά όσο και την αριστερά στη χώρα μας. Βέβαια μετά τις αποκαλύψεις για τα φριχτά εγκλήματα της Σέρβικης πλευράς πχ των Σερβοβοσνίων στη Σρεμπρένιτσα πολλοί προσπαθούν να ξεχάσουν εκείνη τη φιλία. Οι βρετανοί Death in June (που έχουν κατηγορηθεί σαν φιλοφασίστες αλλά οι ίδιοι δε το αποδέχονται) έπαιζαν στα χρόνια του σερβοκροατικού πολέμου στην Κροατία. Τέλος στη Βοσνία εκτός από τον Dickinson εμφανίστηκε και η Joan Baez.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Πόλεμος της Γιουγκοσλαβίας ήταν ένα περίεργος πόλεμος όσο αφορά την εργαλειοποίηση της «άγριας νεολαίας». Υπήρξε κινητοποίηση της άγριας νεολαίας κυρίως με τη στρατολόγηση οπαδών ποδοσφαιρικών ομάδων. Μη ξεχνάμε ότι της έκρηξης του πολέμου προηγήθηκαν συγκρούσεις σέρβων και Κροατών οπαδών με πολλούς τραυματίες. Ο Ραζνάτοβιτς (γνωστός σαν Αρκαν, πρώην γκάνγκστερ με διεθνή καριέρα που δολοφονήθηκε το 2000) ως αρχηγός των «Delije», των οργανωμένων οπαδών του Ερυθρού Αστέρα πάει στις 13 Μαΐου 1990 με 1.500 από αυτούς στο «Μάξιμιρ» του Ζάγκρεμπ. Τα επεισόδια μεταξύ των Σέρβων και των φανατικών της άλλης πλευράς αποτέλεσαν πρόγευση για όσα θα έρχονταν στα πεδία των μαχών. Στη συνέχεια χούλιγκαν στελέχωσαν εθνικιστικές παραστρατιωτικές ομάδες όπως πχ αρκετοί «Delije» μεταπήδησαν στους «τίγρεις του Αρκάν». Βέβαια ο τελευταίος είχε ήδη δημιουργήσει την παραστρατιωτική ομάδα «Σερβική Φρουρά Εθελοντών» (από κάποιους οπαδούς του Ερυθρού Αστέρα)που έγινε γνωστή σαν «Τίγρεις του Αρκάν» τον οκτώβριο του 90,πριν τα επεισόδια στο Ζάγκρεμπ... Η **Dada Vujalosi** (1964-1994) Σέρβα ρεπόρτερ που ήταν ενάντια στον πόλεμο είχε τα κότσια να γράψει άρθρο για τον Αρκάν και το παρελθόν του σαν γκάνγκστερ. Το 1994 βρέθηκε νεκρή με τις αρχές να μιλάνε για αυτοκτονία αλλά δεν έπεισαν κανέναν. Δεν ήταν η μόνη. Και άλλοι δημοσιογράφοι δολοφονήθηκαν τα χρόνια του πολέμου.

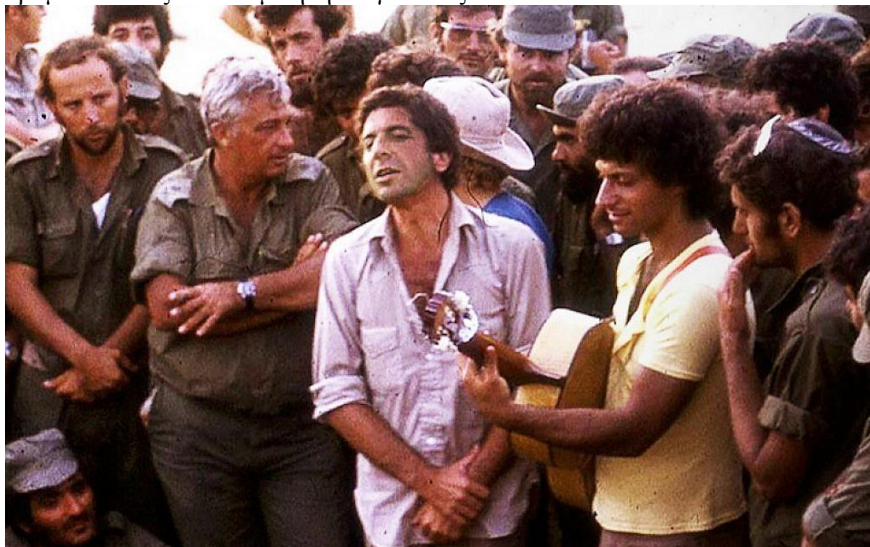

Η σχέση ποδοσφαίρου και εθνικισμού είναι καλά τεκμηριωμένη στη διεθνή βιβλιογραφία. Ενδεικτικά αναφέρω τον «πόλεμο του ποδοσφαίρου» μεταξύ Εκουαδόρ και Ονδούρας (1969) που ξεκίνησε από συγκρούσεις στα γήπεδα. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι πάντα το ποδόσφαιρο είναι η αφορμή ,οι αιτίες είναι πάντα βαθύτερες.

Επιστρέφοντας στον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας εκτός από τη γηπεδική υπήρξε και κινητοποίηση καλλιτεχνική από καλλιτέχνες που ξέχασαν εύκολα τα «διεθνιστικά» ιδεώδη της Γιουγκοσλαβίας και προσπάθησαν να προσηλυτίσουν σε εθνικιστικά μονοπάτια την «άγρια νεολαία». Βέβαια προπαγάνδα υπάρχει από τα αρχαία χρόνια αλλά για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε στις αρχές του 90 τόσο έντονα σαν προπαγανδιστικός μηχανισμός κάτι που είχε συνδεθεί με αντιπολεμικά ιδεώδη: το ροκ. Έτσι στις ΗΠΑ πολλοί ροκ αστέρες υποστήριζαν την επίθεση των ΗΠΑ στο Ιρακ (πόλεμο του Κόλπου). Στη Γιουγκοσλαβία οι περισσότεροι ροκάδες αντιστάθηκαν στον πόλεμο. Με κάποιες όμως πολύ σημαντικές εξαιρέσεις που παρουσιάσαμε. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο ρόλος του καλλιτέχνη

είναι σημαντικός σε περιόδους πολέμου για να προπαγανδίζει με άσματα τα εθνικά ιδεώδη και να κάνει πλύση εγκεφάλου.

Έτσι ο πολύ κόσμος δε γνωρίζει ότι ο Leonard Cohen που στη φαντασία του κόσμου ήταν ανθρωπιστής και διεθνιστής πήγε εθελοντικά τον πόλεμο του Γιουμ Κιουρ και έπαιζε μουσική για τους ισραηλιτες στρατιώτες και τον Αριελ Σαρόν στη διάρκεια των συγκρούσεων με τους Άραβες (η σελίδα του στη Wikipedia για ευνόητους λόγους προσπερνά σχετικά ανώδυνα και γρήγορα αυτή την περίοδο). Και στον πόλεμο των Φόκλαντ κάποιοι βρετανοί ροκάδες τάχθηκαν υπέρ του πολέμου. Αυτά ήταν περιορισμένα φαινόμενα. Επίσης στις αρχές του 80 ήταν τα χρόνια του πανκ. Σταδιακά τα πράγματα άλλαζαν. Είδαμε ήδη τι έγινε στις ΗΠΑ το 1990.

Ο Cohen με το Σαρόν το 1973!

Στη Γιουγκοσλαβία πάντως η φιλοπόλεμη στράτευση κάποιων ροκάδων πιθανόν είχε αποτελέσματα. Άλλο να λέει σε ένα νέο να πάει να πολεμήσει ένας σέρβος παπάς και άλλο ένας αναγνωρισμένος ροκάς όπως ο Θορδενίτς που έχει ταυτιστεί στη συνείδηση της νεολαίας με το περιθώριο και την αλητεία. Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πλειοψηφία των μουσικών της ροκ αντιστάθηκε και είχε συνέπειες γι' αυτή την επιλογή. Όταν ο Κουστορίτσα έπαιρνε λεφτά για να γυρίσει ταινία οι αρχές δεν έδωσαν άδεια στο αντιπολεμικό συγκρότημα Rimtutituki να κάνει live και έτσι χρησιμοποίησαν ένα φορτηγό σαν σκηνή και περιφερόταν παίζοντας ζωντανά στους δρόμους του Βελιγραδίου (αυτό και αν είναι καταστασιακό).

Το φορτηγό των Rimtutituki

Ήταν το μίσος το εθνικιστικό που συμπάρασυρε τους υπόλοιπους ροκερς και “underground heroes”? Η και η προπαγάνδα της οποίας και οι ίδιοι ίσως ήταν θύματα?

Είναι ενδιαφέρον πως οι διάφοροι κομματικοί μηχανισμοί των δημοκρατιών της Γιουγκοσλαβίας και στην προσπάθειά τους να δημιουργήσουν ανεξάρτητα αστικά κράτη χρησιμοποίησαν την αστική υποκοουλτούρα που γεννήθηκε στο δυτικό πολιτισμό αλλά ευδοκίμησε σε αυτή τη χώρα όπως προ είπαμε τόσο έντονα. Και είναι ενδιαφέρον ο τρόπος που οι κομμουνιστικοί κομματικοί προπαγανδιστικοί μηχανισμοί που βρέθηκαν στην εξουσία της κάθε δημοκρατίας το 1990, ενεργοποίησαν αυτόν τον κόσμο την κατάλληλη στιγμή για να συμπληρώσουν τις δυνάμεις τους στην

πάλη του ένα ενάντια στον άλλο (κυρίως πιο έντονα έγινε αυτό όσο αφορά το Σερβοκροατικό πόλεμο αλλά όχι μόνο σε αυτόν στη διάρκεια του Γιουγκοσλαβικού εμφυλίου).

Στην πραγματικότητα ο πόλεμος μεταξύ Ουκρανίας και Ρωσίας το 2014 έχει πολλές ομοιότητες. Και εκεί δεν προκηρύχθηκε πόλεμος επίσημα. Και εκεί οι αντιμαχόμενοι βασίστηκαν αρκετά σε εθελοντική ή μισθοφορική στράτευση. Χούλιγκανς και ακροδεξιοί από τις δυο πλευρές βοήθησαν στο ξέσπασμα των συγκρούσεων, ενώ στη διάρκεια του πολέμου πολέμησαν συμπληρωματικά με τις επίσημες στρατιωτικές δυνάμεις. Διάφοροι καλλιτέχνες εκατέρωθεν επιδίidonταν σε πατριωτικά κρεσέντα ενώ αυτοί που στρέφονταν ενάντια στο μιλιταρισμό ξυλοκοπούνταν. Το συμπέρασμα είναι ότι από εδώ και πέρα όπου ευδοκιμούν αυτές οι κουλτούρες θα γίνονται προσπάθειες εργαλειοποίησης τους με απώτερους γεωπολιτικούς στόχους (πχ προσέλκυση και στράτευση νέων, πολιτισμική «δικαίωση» και επικράτηση μέσω προπαγάνδας, πρόκληση επεισοδίων και ξεγέρσεων με πολιτική σκοπιμότητα που όμως δεν τα χρεώνεται κάποια επίσημη αρχή κλπ). Αυτό δεν μπορεί να γίνει βέβαια σε κράτη θρησκευτικά όπου αυτές οι κουλτούρες απαγορεύονται (πχ Λιβύη, Ιράν κλπ) και εκεί η γεωπολιτισμική μάχη έχει περισσότερο θρησκευτικό πρόσημο.

Τι έγινε όμως με την κληρονομιά της Γιουγκοσλαβικής τέχνης? Αν εξαιρέσουμε τον Εμίρ Κουστορίσα αλλά και τους Laibach (οι τελευταίοι είχαν μεγάλη απήχηση διεθνώς. Ενδεικτικά αναφέρω για την πολιτισμική επίδραση τους ότι το πιο δημοφιλή παγκοσμίως γκρουπ του σκληρού mainstream ήχου, οι Rammstein αποτελούν κλώνους τους) που είχαν διεθνώς μεγάλη εμπορική επιτυχία, η πραγματικότητα του τώρα είναι μάλλον καταθλιπτική στις χώρες που διαδέχθηκαν τη Γιουγκοσλαβία όχι τόσο σε ποσοτική παραγωγή όσο σε ποιοτική. Γιατί αυτό το περίεργο και αντιφατικό είδος τέχνης που συνδύαζε το underground, την κρατική υποστήριξη και την πολυπολιτισμική συγχώνευση και ονομάστηκε Yugorock δεν πρόκειται να επαναληφθεί ξανά. Αυτό το άρθρο αφιερώνεται σε αυτούς που αντιστάθηκαν στον πόλεμο. Στους απλούς πολίτες, νέους και γέρους, γυναίκες και άντρες, οπαδούς και καλλιτέχνες που είπαν το δικό τους μεγάλο όχι παρά τις συνέπειες που είχαν.

Παναγιώτης Ξηρουχάκης

ΠΗΓΕΣ

<http://devedesete.net/rimtutituki-3/>

https://en.wikipedia.org/wiki/New_wave_music_in_Yugoslavia

<https://www.timesofisrael.com/leonard-cohen-my-father-and-me/>

«Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ. ΟΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ 1991-2001, ΚΑΙΜΑΚΟΥΔΗΣ ΝΙΚΟΣ

«Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΣΑΡΑΓΕΒΟ», 1992-1996, Εκδότης ΚΑΜΙΟΝΕΤΑ

<https://www.mixanitouxronou.gr/arkan-o-archigos-tis-parastratiotikis-organosis-tigris-pou-diepraxe-egklimata-polemou-i-paranomies-stin-efivvia-tou-ta-anamorfortiria-ta-mafiozika-cthipimata-stin-evropi-ke-o-ethnikistikos-chou/>

https://www.efsyn.gr/nisides/kare-kare/226679_o-antimilitaristis-poy-pethane-polemontas

<https://www.forbes.com/sites/derekscancarelli/2018/08/20/screaming-in-the-siege-when-bruce-dickinsons-band-played-an-active-war-zone/>

<https://trialinternational.org/latest-post/jackie-arklov/>

<https://www.laibach.org/>

<https://balkaninsight.com/2016/07/20/serbian-anti-war-reporter-s-death-remains-a-mystery-07-19-2016/>

<https://www.nytimes.com/1997/01/17/world/rock-singer-s-raucous-role-serbia-s-jeer-leader.html>

<https://www.foreignaffairs.gr/articles/71411/georgios-d-poykamisas/geo-politismos-kai-ellada?page=show>

<https://ew.com/article/1991/03/15/rock-during-wartime/>

Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο σχολικό περιβάλλον.

Τη σημερινή εποχή, ο καπιταλισμός, τα κράτη και τα συμφέροντά τους προκαλούν πολέμους, γεωπολιτικές αλλαγές και οικονομική εξαθλίωση σε πολλούς λαούς με αποτέλεσμα να υπάρχουν μεγάλα προσφυγικά και μεταναστευτικά ρεύματα. Έτσι σε μια κοινωνία θα συναντήσουμε ανθρώπους με διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς. Η πολυπολιτισμικότητα ως όρος, αναφέρεται στη συνύπαρξη λαών που μιλάνε διαφορετική γλώσσα, έχουν διαφορετική θρησκεία, ήθη και έθιμα.

Συγκεκριμένα, στον Ελλαδικό χώρο τα τελευταία χρόνια υπάρχει μεγάλη ροή μεταναστών και προσφύγων από διάφορες χώρες, κυρίως από την Συρία, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Οι άνθρωποι αυτοί, που φεύγουν από τον τόπο τους αντιμετωπίζοντας εμφύλιους πολέμους και εμπόλεμες καταστάσεις, ολοκληρωτικά και απολυταρχικά καθεστώτα και οικονομική εξαθλίωση ψάχνουν μια καλύτερη και πιο αξιοπρεπή ζωή. Η κοινωνία, οφείλει να υποδεχτεί και να δείξει την απαραίτητη αλληλεγγύη σε αυτήν την ευπαθή ομάδα ανθρώπων, επιδιώκοντας την αλληλεπίδραση και την ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ τους.

Η ύπαρξη και η συμβίωση όμως, διαφορετικών πολιτισμών στο πλαίσιο ενός κυρίαρχου πολιτισμού δημιουργεί οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες με συνέπεια την ανάπτυξη προκαταλήψεων και στερεοτύπων, ξενοφοβίας και ρατσισμού. Τα παραπάνω αποτελούν προϊόντα που δημιουργούνται κάτω από συνειδητές διεργασίες και έχουν ως αποτέλεσμα εχθρικές στάσεις απέναντι στο διαφορετικό. Επιπλέον η διάχυση του ρατσιστικού δηλητηρίου από μερίδα Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, πολιτικών και εκκλησιαστικών παραγόντων και κάθε άλλο μισάνθρωπο, έχουν ως αποτέλεσμα εχθρικές στάσεις απέναντι στο διαφορετικό και οδηγούν στον εθνικισμό, την ξενοφοβία, την άνοδο και τη διάχυση του φασισμού σε κάθε πτυχή της κοινωνίας.

Ρατσισμός, ξενοφοβία, προκαταλήψεις και στερεότυπα είναι έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς κάνουν ομαδοποιήσεις και διαχωρισμούς αγνοώντας τη διαφορετικότητα του κάθε ανθρώπου. Συγκεκριμένα, η προκατάληψη αναφέρεται στην αρνητική, δυσμενή προδιάθεση, στάση απέναντι σε πρόσωπα ή σε ομάδες, η οποία εκπηγάει από στερεότυπες πεποιθήσεις και όχι από την εξακρίβωση των πραγματικών ενώ τα στερεότυπα είναι τα προκατασκευασμένα σχήματα αντίληψης – σκέψης (διανοητικές εικόνες – ιδέες), που παρεμβάλλονται στην πραγματικότητα και την αντίληψη που πάμε να σχηματίσουμε γι' αυτή την πραγματικότητα, προκαλώντας απλοποιήσεις και γενικεύσεις που τη διαστρεβλώνουν.

Η μετάδοση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων απέναντι στο διαφορετικό, δυστυχώς είναι δεδομένη και στο σχολικό περιβάλλον. Πολλές φορές δημιουργούνται συγκρούσεις ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές, οι οποίες οφείλονται ίσως στην ανεπαρκή κατάρτιση και επιμόρφωση των πρώτων σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και στην έλλειψη σεβασμού προς το διαφορετικό από μαθητές και γονείς. Στα σχολεία η αυξανόμενη έλευση και φοίτηση μαθητών από διαφορετικές χώρες και πολιτισμούς επιφέρει αλλαγές, δημιουργεί πολλά ερωτήματα σχετικά με την εκπαίδευσή τους.

Οι οικονομικές συνθήκες στις οποίες μεγαλώνουν τα παιδιά των μεταναστών είναι αντίξοες. Οι οικογένειές τους πολλές φορές αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες της επιβίωσής τους. Έτσι, πολλά παιδιά αναγκάζονται παράλληλα με το σχολείο να αναζητήσουν εργασία. Αυτή η πρόσθετη ευθύνη προκαλεί άγχος και χαμηλή επίδοση στα μαθήματά τους.

Επίσης το κοινωνικό επίπεδο και η μόρφωση μιας αλλοδαπής οικογένειας καθορίζουν την εξέλιξη των παιδιών τους στο σχολείο. Οι περισσότεροι γονείς των μη γηγενών μαθητών εξαιτίας της άθλιας οικονομικής κατάστασης της χώρας τους, έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Οι πολιτισμικές τους προσλαμβάνουσες είναι χαμηλές και αδυνατούν να ενισχύσουν τα επίπεδα γνώσης τους.

Τα παιδιά των μεταναστών διαπαιδαγωγούνται όχι μόνο στο οικογενειακό αλλά και στο σχολικό τους περιβάλλον. Αφενός μαθαίνουν τα ήθη και τα έθιμα του τόπου τους, την ιστορία και τον πολιτισμό τους μέσα από τα βιώματα των γονιών τους και αφετέρου οφείλουν να προσαρμοστούν και να αποδεχτούν το αξιακό σύστημα του περιβάλλοντος που τους φιλοξενεί. Είναι πολύ δύσκολο να διατηρήσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά και παράλληλα να συναναστραφούν με έναν νέο πολιτισμό που διδάσκεται στο σχολείο τους. Έτσι, πολλές φορές απορρίπτονται ως διαφορετικοί είτε από τους συμμαθητές είτε από τους γονείς των συμμαθητών τους.

Σημαντική ευθύνη στην διάδοση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων φέρει το κράτος και η εκκλησία. Οι εθνικές επέτειοι, τα κατασκευασμένα εθνικά πρότυπα και οι εθνικές παρελάσεις, οδηγούν σε εθνικούς διαχωρισμούς και εθνικιστικές εξάρσεις. Οι εθνικοί μύθοι, το μάθημα των θρησκευτικών, η καθημερινή προσευχή και η μεροληπτική παρουσίαση της Ιστορίας φανατίζουν και διαμορφώνουν την κρίση των μαθητών. Οδηγούν τους μαθητές στην άγνοια, τις παρανοήσεις και τον σκοταδισμό όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ισπανός παιδαγωγός Φρανσίσκο Φερέρ. Οι ντόπιοι μαθητές νιώθουν ασυνείδητα ανώτεροι από τους αλλοδαπούς μαθητές, οι οποίοι με την σειρά τους διακατέχονται από ντροπή και κατωτερότητα. Τέλος, η κυρίαρχη πολιτική της χώρας μας και της Ε.Ε.,

με την δημιουργία κλειστών κέντρων φιλοξενίας ή αλλιώς σύγχρονα στρατόπεδα συγκέντρωσης για τους πρόσφυγες, οδηγεί στην ντε φάκτο γκετοποίηση και αποκλεισμό τους από την τοπική κοινωνία.

Οι κοινωνίες μας, ανέκαθεν χαρακτηριζόταν από μια πολυμορφία, ανομοιογένεια και εσωτερικές συγκρούσεις. Τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις εναντίον των προσφύγων, των μεταναστών, των φτωχών και διάφορων κοινωνικών ομάδων δεν γεννήθηκαν τώρα αλλά προϋπήρχαν. Αρκετοί ντόπιοι "Έλληνες" τότε, αντιμετώπιζαν τους πρόσφυγες από την Μικρά Ασία ρατσιστικά δημιουργώντας στερεότυπα και προκαταλήψεις εναντίον τους. Το σχολείο, η παιδεία και η εκπαίδευση μπορούν να αποτελέσουν την λύση για τον περιορισμό και εξάλειψη των προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Όπως αναφέρει ο Ζακ Ρουσσώ, δεν μπορεί να γεννηθεί μια νέα κοινωνία αν δεν γεννηθεί ένας νέος άνθρωπος που να μπορεί να λειτουργεί μέσα σε αυτήν. Το σχολείο είναι ο κεντρικός φορέας κοινωνικοποίησης και αναλαμβάνει ολόένα και περισσότερο την ευθύνη της ολόπλευρης εκπαίδευσης και διαμόρφωσης του ατόμου

Το άτομο, στη διάρκεια της πρώιμης περιόδου ανάπτυξής του, είναι ανίκανο να εκφέρει κρίσεις για την ηθική ή τις κοινωνικές σχέσεις. Επομένως, οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους πολιτισμικά διαφορετικούς μαθητές επηρεάζουν άμεσα τις συμπεριφορές που θα αναπτύξουν οι μαθητές απέναντι στους μετανάστες συμμαθητές τους. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να εκφέρουν ορθολογιστικές και επιστημονικές απόψεις που κατευθύνονται ενάντια σε στερεότυπα και προκαταλήψεις. Να επιδιώξουν να ανεβάσουν το επίπεδο συνείδησης και συνδυάζοντας τη σκέψη και την μάθηση, να διαμορφώσουν την εκπαίδευση μέσα από την εμπειρία και τα άμεσα βιώματα και όχι μόνο με την προφορική διδασκαλία ή το διάβασμα. Είναι πολύ σημαντική η επιμόρφωση τους πάνω σε θέματα που σχετίζονται με τη διδασκαλία που απευθύνεται σε αλλοδαπούς μαθητές και η συνεχής εκπαίδευσή τους σε διαπολιτισμικά θέματα. Το συγκεκριμένο θα ενισχύσει πολύ την συνεργασία των εκπαιδευτικών με τους μαθητές με διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις εκπαιδευτικών και γονέων, που με πρόσχημα την διαφορά γλώσσας, θρησκείας, πατρίδας, χρώμα ματιών και άλλα ακατανόητα, μεταδίδονται σε ανακριβείς θρησκευτικές και εθνικιστικές αναφορές και γενικεύσεις. Φτάνουν ακόμα και στο σημείο να ξεσηκώνονται από τους καναπέδες τους για να διώξουν τα προσφυγόπουλα. Η μετάδοση ρατσιστικών και ξενοφοβικών αντιλήψεων πρέπει να εντοπίζονται και να εξαλείφονται άμεσα. Είναι φανερό ότι οι στερεοτυπικές συμπεριφορές και οι διακρίσεις από τους εκπαιδευτικούς και από τους γονείς προκαλούν σοβαρά προβλήματα στην αλληλεπίδραση γηγενών και αλλοδαπών μαθητών καθώς και στην ένταξη των δεύτερων στην ευρύτερη κοινωνία

Οι εκπαιδευτικοί μαζί με τους γονείς και τους μαθητές μπορούν να διοργανώνουν κοινές εκδηλώσεις και δραστηριότητες όπου γηγενείς μαθητές και γονείς, μαζί με γονείς και παιδιά μεταναστών να έρχονται σε άμεση επαφή και αλληλεπίδραση εξαλείφοντας τις διακρίσεις και τον αποκλεισμό, προτάσσοντας το σωστό παράδειγμα και στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Τα γηγενή παιδιά, με την συγκεκριμένη αλληλεπίδραση έρχονται σε άμεση επαφή και εντός αλλά και εκτός σχολικού περιβάλλοντος με τα παιδιά μεταναστών. Ανακαλύπτουν τα κοινά στοιχεία που έχουν μεταξύ τους, τα προτερήματα αλλά και τα ελαττώματα του καθενός, ενώ έρχονται πιο κοντά και δένονται συναισθηματικά μεταξύ τους, αποβαλόντας τον φόβο της διαφορετικότητας.

Η προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αντιμετωπίζει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις απέναντι σε μαθητές με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και κουλτούρα. Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει κοινωνική συναίνεση ως προς τους στόχους και τις μεθόδους της εκπαίδευσης και να γίνει στόχος η ανάπτυξη της ηθικής, της αλληλεγγύης, της αλληλοβοήθειας, της αυτομόρφωσης, της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας για έναν κόσμο ελευθερίας και ισότητας χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς και διακρίσεις με σεβασμό στην διαφορετικότητα.

Επιστημονικά είναι αποδεδειγμένο ότι η ιστορία των λαών είναι ιστορία πληθυσμιακών μετακινήσεων και μεταναστεύσεων σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη για ποικίλους λόγους. Οι τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις το αποδεικνύουν πλην των άλλων, ακόμα και με μελέτες του γενετικού υλικού των λαών. Ένα τυπικό ιστορικό παράδειγμα γνωστό σε εμάς είναι η δημιουργία αποικιών. Η θέση αυτή δεν είναι γνωστή και αγνοείτε ασυνείδητα ή συνειδητά, από ένα μεγάλο κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας. Έτσι μένουν περιθώρια εκμετάλλευσης από διάφορους ψευτοεπιστήμονες και εμπόρους ιδεολογημάτων για την διάχυση ξενοφοβικών και ρατσιστικών συμπεριφορών.

Τέλος, όπως τονίστηκε παραπάνω, κρίνεται επιτακτική η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η διδασκαλία με βάση τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ώστε να μην γίνονται διακρίσεις ανάμεσα στους μαθητές από τους εκπαιδευτικούς και να μην προβάλλονται στερεότυπα απέναντί τους. Η λύση φυσικά δεν είναι η αφομοίωση των μεταναστών αλλά η κατανόηση της θέσης ότι μπορούμε να συνυπάρχουμε με τους συνανθρώπους μας και ως έχουμε διαφορετικό χρώμα, θρησκεία, φυλή, κουλτούρα, ήθη και έθιμα. Τον συνάνθρωπό μας πρέπει να τον κρίνουμε από την ηθική του, την συνείδησή του και τις επιλογές του και όχι για όλα τα παραπάνω. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση και

παιδεία επομένως αποτελούν ένα βασικό εργαλείο για την εξάλειψη των διακρίσεων, του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και εν γένει των προκαταλήψεων και στερεοτύπων.

Χάρης Κωνσταντουράκης

Βιβλιογραφικές πηγές και αναφορές

Ελληνόγλωσσα

Αγγελίδης, Π. & Χατζησωτηρίου, Χ. (2013). Διαπολιτισμικός διάλογος στην Εκπαίδευση. Θεωρητικές προσεγγίσεις, πολιτικές πεποιθήσεις και παιδαγωγικές πρακτικές. Αθήνα: Διάδραση.

Αλεξόπουλος, Χ. & Βέμη, Ν. (2003). Εξελίξεις στην εκπαίδευση τσιγγανοπαίδων στο νομό Αχαΐας: στάσεις των εκπαιδευτικών. Συνέδριο με θέμα την Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο: Συνέχειες και Ασυνέχειες. 9-10 Μαΐου 2003.

Βίλχελμ Ράιχ, (1974), Η μαζική ψυχολογία του Φασισμού, Μπουκουμάνη

Γεραρής, Η. (2011). Ένταξη και αποδοχή των αλλοδαπών μαθητών μέσω της Διαπολιτισμικής Αγωγής.

Δημητριάδου, Κ. & Ευσταθίου, Μ. (2008). Διδακτικές προσεγγίσεις σε μικτές τάξεις. Οδηγός Επιμόρφωσης, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή (σσ. 67-88). Θεσσαλονίκη: ΥΠΕΠΘ.

Καλπακίδου, Χ. (2008).

Κυπριανού, Δ. (2009).

Μανιάτης, Π. (2010). Σχολική βία και ετερότητα στην Ελλάδα: Η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Μέντορας (12), 118-138.

Πανταζής, Β. (2015). Αντιρατσιστική εκπαίδευση Σχολείο χωρίς ρατσισμό – Σχολείο με ανεκτικότητα.

Τζόελ Σπρίνγκ (1987). Το Αλφαβητάρι της Ελευθεριακής Εκπαίδευσης, Ελεύθερός τύπος

ΡΟΥΣΟ ΖΑΝ-ΖΑΚ, Αμίλιος Ἡ περιαγωγή(α΄ τομος)

Cole, Mike, Title: Racism : A Critical Analysis, (2016)

Understanding Immigration : Issues and Challenges in an Era of Mass Population Movement

Resisting Racism: Race, Inequality, and the Black Supplementary School

ZERO GEOGRAPHIC

